

Bijlage 6 Juridisch Kader

Wie aan de slag gaat met toekomst van een kerkgebouw krijgt te maken met juridische kaders. In deze paragraaf zetten we ze op een rij. Het gaat hierbij om Europees, Nederlands en kerkelijk (canoniek) recht. Deze rechtsregels leggen kaders op. Daarom is het goed er weet van te hebben. Dit overzicht is overgenomen uit de [Kerkenvisie Sint Petrus Parochie Uden e.o.](#)

Europees recht:

De verdragen van Malta (archeologie) en Granada. Art. 11 van dit laatste verdrag stelt 'rekening houdend met de archeologisch en historische aard van het erfgoed, verplicht iedere lidstaat zich tot het bevorderen van a) het gebruik van de beschermde goederen, rekening houdend met de behoefte van het hedendaagse leven; en b) het zodanig aanpassen van oude gebouwen dat die voor nieuwe doeleinden kunnen worden gebruikt'.

Nederlands recht:

Erfgoedwet, 1 juli 2016. Deze wet vervangt de Monumentenwet; en de Omgevingswet. De monumentenvergunning is per 2012 opgegaan in de omgevingsvergunning. De omgevingsvergunning komt voort uit de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) en vervangt in totaal 25 vergunningen en toestemmingen. De aanvrager kan hiervoor online terecht bij één loket. Groot onderhoud, sloopwerkzaamheden en een wijziging van de functie vallen onder de Omgevingswet.

Bij een aantal ingrepen aan een rijksmonument is de gemeente verplicht om advies in te winnen bij de RCE:

- sloop van het monument of een deel daarvan voor zover van ingrijpende aard;
- ingrijpende wijziging van het monument of een belangrijk deel daarvan, voor zover de gevolgen voor de monumentale waarde vergelijkbaar zijn met die van gedeeltelijke sloop van ingrijpende aard;
- reconstructie van het rijksmonument of een belangrijk deel daarvan, waarbij het monument wordt teruggebracht in een (veronderstelde) eerdere staat;
- wijziging van het monument of een belangrijk deel daarvan als gevolg van een functiewijziging.

Bij kerkelijke monumenten neemt de gemeente geen beslissing op de vergunningaanvraag voordat overleg is gevoerd met de eigenaar (art. 3.2a Wabo). Kerkelijke monumenten vormen een afzonderlijke categorie tengevolge van de in art. 6 van de Nederlandse Grondwet vastgelegde vrijheid van godsdienst. Om de zorgvuldigheid ten aanzien van de godsdienstvrijheid te garanderen, is voorgeschreven dat gemeenten bij de besluitvorming ten aanzien van kerkelijke monumenten een actieve houding dienen in te nemen ten opzichte van de eigenaar van een kerkelijk monument.

- Besluit ruimtelijke ordening en bestemmingsplannen.

Kerkrecht:

Het kerkrecht is in Nederland ondergeschikt aan het Nederlands recht. Als het gaat om vastgoed dat eigendom is van een rooms katholieke kerkelijke instelling zijn wel regels van toepassing uit het kerkelijk wetboek:

- [Canon 1291](#): Deze canon heeft betrekking op het Algemeen Reglement bestuur van een RK parochie en zegt onder andere dat voor alle daden die het gewone beheer te buiten gaan de schriftelijke machtiging van de bisschop is vereist;
- [Canon 1296 § 1](#): zegt iets over wie beslissingsbevoegd is bij vervreemding. Voor bedragen tussen de € 200.000 en € 2.500.000 is de toestemming nodig van de bisschoppelijke Raad voor Economische Aangelegenheden (REA). Voor bedragen die de 2,5 miljoen Euro te boven gaan is de toestemming vereist van een speciale commissie in het Vaticaan;
- [Canon 1294 § 1](#): 'Een zaak mag gewoonlijk niet vervreemd worden tegen een prijs die lager is dan in de schatting aangegeven wordt.' Dit is de basis voor de stelregel vanuit het bisdom dat alle te verkopen zaken niet onder de getaxeerde waarde mogen worden vervreemd. Hiermee is de taxatiewaarde een ondergrens voor een eventuele transactie. Het bisdom vraagt in principe steeds om een onafhankelijke taxatie van een makelaar die dan werkt in opdracht van het bisdom;
- [Canon 1210](#): 'In een gewijde plaats mag alleen worden toegelaten wat dienstig is voor de uitoefening of de bevordering van de eredienst, de vroomheid en de godsdienst, en is verboden wat niet in overeenstemming is met de heiligheid van de plaats. Wel kan de Ordinaris in afzonderlijke gevallen een ander gebruik toestaan dat niet strijdig is met de heiligheid van de plaats.' Deze canon is dus van belang bij het toekennen van een nevenbestemming.

Samenhang met beleidsdocumenten en plannen

Nadenkend over de toekomst van de kerkgebouwen is het belangrijk om rekening te houden met beleid en plannen van partijen 'die er toe doen'.

1. Bisdom: ['Samen bouwen in vertrouwen'](#). Dit plan beschrijft de visie van de Bisschop van 's Hertogenbosch, Mgr. Dr. G.J.N. de Korte, waarin onder andere is opgenomen het beleid ten aanzien van de locatie van de vieringen en het beleid t.a.v. de kerkgebouwen.
2. Op 29 en 30 november 2018 vond in Rome de conferentie plaats met de titel 'Doesn't God dwell here anymore? De commissioning places of worship and integrated management of Ecclesiastical cultural heritage'. Naar aankleding daarvan zijn de guidelines 'decommissioning and ecclesial reuse of churches' gepubliceerd. Het is een richtlijn die is opgesteld door de pauselijke cultuur raad. Het document geeft ondermeer richtlijnen en aanbevelingen tav herbesteding van kerkgebouwen.
3. Rijk: Cultuurbrief en 'Cultuur in een open samenleving', d.d. 12-03-2018, uitgave van het ministerie van OCW. Het kabinet schenkt hierin speciaal aandacht aan monumentale kerken. Het rijk moedigt gemeenten aan kerkenvisies op te stellen.

Gemeentelijk

De kerkgebouwen en de kapel van de parochie zijn verspreid over de verschillende kernen in de gemeente Laarbeek, te weten Aarle-Rixtel, Beek en Donk, Lieshout en Mariahout. In de kerkenpaspoorten is bij de gebruikswaarde de functieaanduiding uit het bestemmingsplan opgenomen. De kerkgebouwen én de kapel hebben allemaal een maatschappelijke bestemming.

- Gemeente Laarbeek: Omgevingsvisie Laarbeek (in wording). In deze omgevingsvisie staat hoe de gemeente tegen de toekomst aankijkt. De omgevingsvisie is een formeel document met een wettelijk kader. De omgevingsvisie loopt vooruit op de omgevingswet, die naar verwachting in 1 januari 2024 van kracht wordt.

a. De omgevingsvisie wordt, tot het van kracht worden van de Omgevingswet, tevens aangemerkt als structuurvisie conform de Wet ruimtelijke ordening (Wro) en is als zodanig vastgesteld;

b. [Erfgoedverordening](#) gemeente Laarbeek;

c. [Erfgoedhandboek](#) gemeente Laarbeek

d. In de gemeentelijke zijn per beleidsdomein verschillende visies en beleidsnota's van kracht. Stimuleer de toekomstbestendigheid van het religieus erfgoed door bij nieuwe ontwikkelingen de verschillende beleidsopgaven van de verweven beleidsdomeinen inzichtelijk te maken zodat de koppelkansen kunnen worden benut.

Infographic van de verwevenheid van erfgoed met andere beleidsvelden (Beeld @TML)